

*Статівка Анатолій Миколайович,
професор кафедри земельного та аграрного права
Національного університету «Юридична академія України
імені Ярослава Мудрого»*

ОСНОВНІ НАПРЯМКИ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ ЯК СКЛАДОВОЇ СТАЛОГО РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ

Конференція ООН з навколишнього природного середовища, яка пройшла в Ріо-де-Жанейро в 1992 році стала переломним моментом в розвитку світового співтовариства, оскільки, за її результатами було прийнято Повістку Дня на XXI століття, яка проголосила курс на сталий розвиток. У Програмі зазначається, що людство переживає вирішальний момент в історії. Воно стикається з проблемою увічнення диспропорцій як між країнами так і в середині країн, збільшенням рівня бідності, голодом, хворобами і неграмотністю, а також триваючим погіршенням стану екосистем, від яких залежить наш добробут. Тим не менш, інтеграція навколишнього середовища і розвитку, приділення їм більшої уваги будуть сприяти задоволенню основних потреб, підвищенню рівня життя для всіх, кращого захисту та раціонального використання екосистем і більш безпечного і благополучного майбутнього. Жодна нація не може досягти цього поодиночі, але разом ми можемо – через глобальне партнерство з метою сталого розвитку[1]. Таким чином основними складовими сталого розвитку було визначено економічну, екологічну та соціальну.

В умовах кризової ситуації, яка склалася в сільській місцевості (безробіття, низький рівень життя та доходів населення, високий рівень міграції, занепад об'єктів соціальної інфраструктури), державна соціальна політика на селі як складова сталого розвитку сільських територій повинна бути спрямована на формування повноцінного життєвого середовища, забезпечення економічних і соціальних інтересів сільського населення, комплексний розвиток сільських територій, збереження сільської поселенської мережі, розвиток об'єктів соціальної інфраструктури, сучасних систем зв'язку та інформатики, транспортного сполучення, житлово-комунального та водного господарства, шляхового будівництва [2, с. 484].

Одним із перших законодавчих актів, який був спрямований на вирішення проблем у сільській місцевості став Закон України від 17.10.1992 року «Про пріоритетність соціального розвитку села та агропромислового комплексу в народному господарстві». Згідно з чинним Законом пріоритетність соціального розвитку села та агропромислового комплексу

об'єктивно впливає із значущості та незамінності вироблюваної продукції сільського господарства в життєдіяльності людини і суспільства, з потреби відродження селянства як господаря землі, носія моралі та національної культури. Високий рівень соціально-економічного розвитку села є основною умовою продовольчого та сировинного забезпечення держави, її економічної незалежності.

Пріоритетність соціального розвитку села та агропромислового комплексу забезпечується державою шляхом здійснення таких організаційно-економічних і правових заходів:

- надання агропромисловим товаровиробникам права вільного вибору форм власності і напрямів трудової та господарської діяльності, повної власності на результати своєї праці;

- створення необхідної ресурсної бази для всебічного задоволення виробничих потреб і розвитку соціальної інфраструктури;

- зміни державної інвестиційної політики, зокрема спрямування інвестицій на першочергове створення матеріально-технічної бази по виробництву засобів механізації, хімізації, переробної промисловості, будівельної індустрії для агропромислового комплексу з метою поліпшення його соціально-економічного становища і наукового забезпечення та соціальних умов життєдіяльності трудових колективів;

- еквівалентного товарообміну між промисловістю та сільським господарством на основі паритетного ціноутворення на їх продукцію;

- регулювання відносин агропромислових товаровиробників і держави за допомогою системи бюджетного фінансування, кредитування, оподаткування, страхування і з широким застосуванням комплексу пільг;

- формування належної соціальної інфраструктури села;

- спрямування демографічної політики на зміну міграційних процесів на користь села, створення соціально-економічних умов для природного приросту сільського населення, всебічного розвитку сім'ї;

- підготовки і підвищення кваліфікації спеціалістів та кадрів масових професій для всіх господарств і напрямів виробничої діяльності;

- створення рівних можливостей для всіх громадян, які проживають і постійно працюють у сільській місцевості, в задоволенні соціальних, культурно-освітніх і побутових потреб;

- створення системи аграрного законодавства.

В подальшому були видані укази Президента України від 18 жовтня 1997 р. №1166/97 «Про Основні напрямки соціальної політики на 1997-2000 роки», від 20 грудня 2000 р. № 1356/2000 «Про основні засади розвитку соціальної сфери села», від 15 липня 2002 р. № 640/2002 «Про першочергові заходи щодо підтримки розвитку соціальної сфери села».

Аналіз наведених нормативних актів свідчить, що вони визначають коло організаційно-правових заходів щодо здійснення соціальних перетворень на селі, а саме:

- збільшення зайнятості сільського населення на сільськогосподарських підприємствах різних організаційно-правових форм та в особистих селянських господарствах за допомогою нарощування обсягів виробництва сільськогосподарської продукції, її первинної переробки й збереження, поширення в сільській місцевості практики урізноманітнення (диверсифікації) видів господарської діяльності;

- підвищення продуктивності праці, рівня заробітної плати працівників сільського господарства та застосування науково обґрунтованих норм праці;

- ефективного використання трудових ресурсів і робочого часу;

- відновлення діяльності раніше закритих і відкриття нових закладів соціально-культурного призначення в сільських населених пунктах, а також припинення процесу їх закриття;

- нарощування обсягів житлового будівництва на основі спеціальних програм його підтримки;

- збільшення обсягів будівництва інженерних мереж і споруд, насамперед, у регіонах, де відсутні місцеві джерела питної води та паливно-енергетичні ресурси; розвиток системи розвідних мереж водо- і газопроводів із метою повнішого завантаження існуючих магістралей та ін.

Державна цільова програма розвитку українського села до 2015 року, яка була затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 19.09.2007 року містить цілий розділ, присвячений розвитку соціальної сфери села та сільським територіям. Серед основних напрямків у цій сфері передбачені заходи спрямовані на:

- забезпечення впровадження соціальних стандартів і нормативів у сільській місцевості;

- розвиток підприємництва, розв'язання проблем зайнятості на селі;

- розвиток транспортного сполучення та зв'язку;

- удосконалення інженерної інфраструктури;

- розвиток житлового будівництва та комунального господарства;

- розвиток освіти;

- розвиток медичного обслуговування;

- розвиток культурно-дозвільної діяльності в сільській місцевості, збереження і розвиток традиційної культури регіонів;

- поліпшення побутового обслуговування сільського населення;

- розвиток фізичної культури і спорту на селі;

- розвиток торговельного обслуговування сільського населення;

- створення умов для заохочення молоді до роботи і проживання у сільській місцевості;

- державна підтримка розвитку депресивних сільських територій;

- удосконалення системи управління розвитком сільських територій;

- фінансове забезпечення здійснення заходів з розвитку соціальної сфери села та сільських територій

Аналіз норм законодавства, яке спрямоване на розвиток соціальної сфери села свідчить, що на початку аграрної реформи, розвитку і

ефективному функціонуванню соціальної сфери села приділялася значна увага. Разом із тим такий курс на радикальні зміни в цій сфері тільки декларувався і не став основою для реального, послідовного його втілення державою в життя. Така ситуація пояснюється наявністю великої кількістю декларативних норм, які були прийняті без урахування економічних, правових, організаційних і соціальних умов функціонування сільського господарства.

Динаміка суспільних відносин сьогодні вимагає вести мову не лише про розвиток соціальної сфери села, але й про запровадження норм, які спрямовані на забезпечення сталого розвитку сільських територій, прийняття Програми сталого розвитку сільських територій, яка передбачатиме комплексний розвиток економічної, екологічної та соціальної складових.

Література:

1. *Agenda 21* // *Електронний ресурс*
http://www.un.org/esa/dsd/agenda21/res_agenda21_01.shtml
2. *Аграрне право України: Підручник / За ред. проф. В.З. Янчука. – К.: Юрінком Інтер, 1999. – 484 с.*

Сюйва Ірина Сергіївна,
старший викладач кафедри приватно-правових дисциплін
ВНЗ Університет сучасних знань

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЧЛЕНСЬКИХ ВІДНОСИН У ФЕРМЕРСЬКИХ ГОСПОДАРСТВАХ УКРАЇНИ

Одним з основних напрямків реформування аграрного сектора економіки України є формування багатокладності та створення ринкових суб'єктів господарювання, чільне місце серед яких займають фермерські господарства.

Відповідно до Закону України «Про фермерське господарство» від 19 червня 2003 року[1], фермерське господарство є формою підприємницької діяльності громадян із створенням юридичної особи, які виявили бажання виробляти товарну сільськогосподарську продукцію, займатися її переробкою та реалізацією з метою отримання прибутку на земельних ділянках, наданих їм для ведення фермерського господарства, відповідно до закону. В юридичній літературі дане визначення справедливо піддавалось критиці, оскільки не містить ознак, які б відрізняли його від інших виробників сільськогосподарської продукції. Так, на думку проф. Н.І.Титової з метою розкриття змісту фермерської діяльності у визначенні фермерського господарства мають бути відображені його основні юридичні ознаки: 1)